

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України
Український державний центр міжнародної освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики»
Факультет ArtesLiberales Варшавського університету
Громадська організація «Інноваційний університет»

Збірник матеріалів
Міжнародного науково-практичного семінару

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ І ВІТЧИЗНЯНІ ПРАКТИКИ

28–29 жовтня 2021 року

Харків 2021

«Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: європейський контекст і вітчизняні практики»: [Текст]: Зб. матер. міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 28-29 жовтня 2021 р.) / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2021. – 140 с.

У збірнику представлені статті, присвячені аналізу кращих європейських та вітчизняних практик здійснення інтернаціоналізації вищої освіти в Україні. Авторами запропоновані матеріали за такими напрямками: визначення шляхів і напрямів інтернаціоналізації Української освіти і науки; дослідження ролі міжнародної діяльності та співробітництва у майбутньому України; аналіз досвіду реалізації програм міжнародної освіти в українських університетах; ознайомлення із специфікою роботи міжкультурних та освітніх центрів.

Для науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: професор, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди **Ю. Бойчук**; професор, Президент Міжнародного фонду досліджень освітньої політики **Т. Фініков**; доцентка, директорка державного підприємства «Український державний центр міжнародної освіти» **О. Шаповалова**; професор, декан факультету ArtesLiberales Варшавського університету **Р. Сухарський**; професор, професор факультету міжнародних відносин та політичних наук Ягеллонського університету **Б. Шляхта**; професорка, голова Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України **О. Ващук**; професорка, проректорка з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди **С. Бережна**; професор, директор інституту інформатизації освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди **А. Прокопенко**; професорка, завідувачка центру міжнародної, інноваційної і проєктної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди **А. Крапівник**; професорка, завідувачка кафедри математики ХНПУ імені Г. С. Сковороди **О. Жерновникова**; професорка, завідувачка кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки **І. Біскуб**; професорка, декан геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова **В. Яворська**; доцентка, директорка навчально-наукового інституту розвитку академічного потенціалу Донецького національного університету імені Василя Стуса **А. Осмоловська**.

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол №11 від 22 листопада 2021 року).

© Колектив авторів, 2021

**СЕКЦІЯ 2. РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
СПІВРОБІТНИЦТВА У МАЙБУТНЬОМУ УКРАЇНИ 79**

М. П. Васильєва

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ З МІЖНАРОДНИМИ
СОЦІАЛЬНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ В ПІДГОТОВЦІ
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ 79

О. С. Воронкова, М. Б. Щербинина, Т. М. Шевченко

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕДІА-СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ 83

Л. П. Ткаченко

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ У РЕАЛІЗАЦІЇ
КОНЦЕПЦІЇ НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА 86

Н. В. Григоренко

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО
ПЕРСОНАЛУ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯПОНІЇ 88

**СЕКЦІЯ 3. ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ МІЖНАРОДНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ 93**

О. А. Жерновникова, І. І. Доброскок, Я. В. Цись

МАТЕМАТИЧНА ГРАМОТНІСТЬ – СУЧАСНИЙ ОРІЄНТИР
РОЗВИТКУ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МІЖНАРОДНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ PISA (ДОСВІД ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ І
МЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ ТА УНІВЕРСИТЕТУ
ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ) 93

Л. Є. Перетяга, О. А. Міщенко, О. Л. Самарська, В. В. Гур'єва

З ДОСВІДУ УЧАСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ПРОЕКТІ «МИСТЕЦТВО
В ДІЇ. АРТ-ТЕРАПІЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛЬСЬКИХ СПЕЦІАЛІСТІВ» 99

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,

м. Харків, Україна,

О. А. Міщенко

mish.o.a.chenko@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,

м. Харків, Україна,

О. Л. Самарська

sama08@ukr.net

КЗСМО Балаклійська музична школа,

м. Балаклія, Харківська обл., Україна,

В. В. Гур'єва

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,

м. Харків, Україна

З ДОСВІДУ УЧАСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ПРОЕКТІ

«МИСТЕЦТВО В ДІЇ.

АРТ-ТЕРАПІЯ В ПРАКТИЦІ ПОЛЬСЬКИХ СПЕЦІАЛІСТІВ»

Наукова співпраця із польськими спеціалістами різних наукових галузей, у межах інтернаціоналізації вищої освіти України, постає традиційною та ресурсною для студентів та викладачів ХНПУ імені Г. С. Сковороди як одного з провідних закладів педагогічної освіти та флагманів розробки інклюзивного навчання у регіоні. Притаманна тенденція збільшення кількості дітей з ООП серед здобувачів загальної та мистецької освіти різних рівнів, обумовлює нагальну потребу науково-методичної взаємодії фахівців університетів, студентів профільних факультетів та вчителів, а також, залучення освітян до вивчення міжнародного досвіду фахівців з питань проведення корекційної та

терапевтичної роботи. Корисною для студентів, викладачів кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди та викладачів КЗСМО Балаклійська музична школа стала дискусія на тлі ознайомлення із досвідом польських фахівців стосовно використання арт-терапевтичних технологій у корекційній роботі, яке було здійснене у межах участі у міжнародному проекті «Мистецтво в дії. Арт-терапія в практиці польських спеціалістів» [1]. Проект реалізовувався посольством Республіки Польща у Києві та Польською асоціацією арт-терапії у березні-травні 2021 року. У межах заходу відбулось шість зустрічей (тривалістю по 2 години) на платформі Zoom, лекції проводились польською мовою із синхронним професійним перекладом українською. Слід відмітити доброзичливе ставлення до усіх учасників проекту та його професійну координацію Евою Матушек-Загатою – керівником секції науково-освітнього співробітництва посольства Республіки Польща у місті Києві.

Слід зазначити широкий перелік суб'єктів арт-терапевтичного корекційного впливу із якими працюють польські фахівці, серед яких: а) недоношені діти; б) діти, які страждають на розлади РАС та синдром Аспергера; в) діти із ДЦП; г) особи із синдромом Дауна; ґ) особи, які мають важкий онкологічний діагноз; д) діти із травматичним досвідом – діти із ФАС, діти, що пережили фізичне та сексуальне насильство у родині, діти із високим рівнем тривожності, девіантною та адиктивною поведінкою, із патологічною тривогою; е) обдаровані діти; є) особи з інвалідністю; ж) люди із фобіями; з) особи із аутоагресією та суїцидальною поведінкою; и) люди із заниженою самооцінкою; і) особи із розладами концентрації уваги, відстороненістю, браком мотивації, зі складнощами у комунікації; ї) пацієнти з афазією; й) люди похилого віку (хвороба Альцгеймера) та інші.

За визначенням Бондаря В., Синьова В., арт-терапія характеризується як «лікувально-профілактичний, корекційний засіб подолання психологічних проблем, відновлення емоційної рівноваги чи усунення порушення поведінки,

при використанні якої образотворчі матеріали і предмети ігрової діяльності» постають домінуючими «партнерами комунікації» [2].

Вважаємо за доцільне резюмувати розглянуті поважними польськими спікерами теми та деякі основні аспекти їх доробку.

Лекція 1 **«Музикотерапія на тлі різних форм використання мистецтва в підтримці розвитку»**, спікер – Кшиштоф Стахира [3]. На лекції було розгорнуто дискусію навколо самого поняття «арт-терапія», якому часто помилково, приписується діяльність, яка «базується на використанні мистецтва». На прикладі музикотерапії лектор пояснив, чим ця форма терапії через мистецтво відрізняється від інших форм використання музики. Презентація була збагачена численними прикладами терапевтичної діяльності на основі музики, примітним є визнання музикотерапії у Польщі на рівні держави (існують приватні центри, фонди, товариства), а 5 закладів вищої освіти у Польщі готують професійних та сертифікованих музикотерапевтів.

Лекція 2 **«Музикотерапія. Створення та виконання пісень у терапії дітей та молоді з травматичним досвідом»**, спікерка – Людвіка Конечна-Новак [4]. У доповіді йшлося про корекцію травматичного досвіду, набутого у дитячому віці (педагогічна занедбаність, жорстоке поводження, фізичне або сексуальне насильство). Важливість визначення симптомів та характеру травмуючої ситуації для правильної побудови терапевтичної роботи. Ключовими поняттями було визначено «психічну стійкість (resilience) та посттравматичне зростання» [4]. Акцентувався значний терапевтичний потенціал музикотерапії, особливо у роботі із підлітками. Презентація була проілюстрована відеозаписами процесів терапевтичних сеансів та пісень, які були результатом проведеної музикотерапевтичної корекційної роботи.

Лекція 3 **«Потенціал візуальної арт-терапії – зростання та зміни у творчому процесі»**, спікерка – Барбара Каспршак [5]. На лекції були продемонстровані потенційні можливості візуальної арт-терапії. Лекторка пропонує розглядати художню діяльність у сенсі евентуальної активізації

людини чи шляху її художньої реалізації, наголошуючи на більш глибоких можливостях арт-терапії через її дотичність до важливих сфер життя. Заняття арт-терапією допомагає виражати емоції, тонізує життєві сили, підвищує самооцінку, поліпшує міжособистісні контакти, володіє «teambuilding» ефектом (із збереженням власної унікальності), розвиває креативність. Висновки лекторки про терапевтичну цінність художньої діяльності базуються на практичному досвіді багаторічної роботи з особами різних вікових категорій у центрі терапії та розвитку у місті Свідник.

Лекція 4 *«Експресія тіла та елементи хореотерапії в терапевтичному процесі»*, спікер – Януш Шиманський [6]. Серед основних тез лекції: роль «усвідомлення тіла» в терапевтичному процесі; робота з тілом як елементом невербальної комунікації. Наведені приклади художньої роботи з людьми із обмеженими можливостями; «хореографічні способи вираження індивіда, групи та їх вплив на просторові відносини» [6]. Показово, що лектор зауважував на використанні ним української музики у власній хореотерапевтичній роботі (Гурт «Троезілля» (Troye Zillia)) [7.]. На думку лектора, музика замінює вказівки терапевта (диктує темп, ритм); тиша – також є музикою. Згадував українські інклюзивні театри, серед яких: професійний театр міміки та жесту «Райдуга» (Культурного центру УТОГ) – єдиний в Україні професійний театр, де працюють нечуючі та слабкочуючі артисти» [8] та театр «Паростки» [9].

Лекція 5 *«Театр, що йде за людиною – про суть акторської майстерності в терапевтичному театрі»*, спікерка – Аніта Стефанська [10]. Виступ лекторки був зосередженим на терапевтичних функціях, які має театральне мистецтво; особлива увага приділялась «сценічній творчості людей з обмеженими можливостями, які знаходять у театрі поле вираження для загальнолюдських проблем» [10]. Лекція базувалась на багаторічному досвіді терапевтичного театру, включала опис дібраних терапевткою методів та прийомів роботи, а також, демонструвала практичне застосування театального майстер-класу у корекційній діяльності. Вправність терапевта, на думку

лекторки, полягає у супроводі, помічанні найдрібніших змін, наданні можливості розкритися, а не надаванні оцінки.

Лекція 6 **«Чому театр? На непротоптаній стежині. Театр як форма терапевтичної роботи з людьми з обмеженими можливостями (можливості та проблеми)»**, спікер – Міхал Становський [11]. Багато інформації спікер надав стосовно організації заходів – вистав та ролі кожного з учасників. Показово, що арт-терапевт, на думку лектора, не є режисером; наголошував на важливості волонтерської допомоги; проведенні пауз між діями вистави у вигляді квестів; обов'язковому озвученні імені кожного учасника вистави (оплески, квітка); наявності програми; дотриманні дисципліни та рівній важливості акторів, волонтерів, обслуговуючого персоналу, терапевта. За висловом лектора «оцінювати виставу вище лише із-за наявності в трупі людей із інвалідністю – це є найбільша кривда». Доповідач ділився досвідом, за якого інклюзивний театр представляв польську культуру та пропонував уявити слухачам, як усвідомлення такого рівня відповідальності та визнання діяло на психіку акторів: на вибудову їх самооцінки, мотивації до подальшої роботи, відчуття самореалізації та «потрібності у житті».

Проведене ознайомлення із досвідом польських фахівців стосовно використання арт-терапевтичних технологій у корекційній роботі показало, що польські спеціалісти широко використовують арт-терапевтичний простір (музикотерапія, вокалотерапія, терапія через художню творчість, хореотерапія, театротерапія та ін.). Арт-терапія носить широкий спектр психокорекційного впливу: а) допомагає виражати емоції, зміцнювати образ себе, накопичувати емоційні ресурси та життєві сили; б) підвищувати самооцінку та розвивати почуття самоідентифікації; в) підтримує побудову контакту з іншою людиною, що сприяє розвитку стосунків та зв'язків; г) розвиває креативність; ґ) створює можливість для глибоких внутрішніх змін та інше. Показово, що польські фахівці визнають та використовують у своїй роботі матеріали українських творчих колективів та підтримують театральні ініціативи. Практичний досвід

польських спеціалістів є наглядним, цікавим та значущим для розвитку загальних уявлень про нетрадиційні методи корекційного впливу. Творча та наукова співпраця із польськими арт-терапевтами виступає запорукою цікавих міжнародних мистецьких проєктів.

За матеріалами проєкту було розроблено доповідь «Досвід польських фахівців щодо використання арт-терапевтичних технологій у корекційній роботі» в межах IV Міжнародної конференції «Харківський природничий форум»; секція «Здоров'я людини, корекційна освіта», що дозволило донести інформацію до наукової громади.

Серед перспектив подальших наукових розробок вбачаємо: введення арт-терапевтичних аспектів з досвіду польських фахівців у навчальні дисципліни та участь у подальших проєктах за ініціативи посольства Республіки Польща.

Список використаних джерел:

1. Мистецтво в дії. Арт-терапія в практиці польських спеціалістів. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej: веб-сайт. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/art-terapija-mystestwo-w-diji>

2. Дефектологічний словник: навчальний посібник/ за ред. І. В. Бондаря, В. М. Синьова. Київ : МП Леся, 2011. 528 с.

3. Мистецтво в дії. Лекція 1. Музикотерапія на тлі різних форм використання мистецтва в терапії. [Електронний лист]: no-reply@zoom.us (відправлений 16.03.2021)

4. Мистецтво в дії. Лекція 2. Музикотерапія. Створення та виконання пісень у терапії дітей та молоді з травматичним досвідом Confirmation. [Електронний лист]: no-reply@zoom.us (відправлений 26.03.2021)

5. Мистецтво в дії. Лекція 3. Потенціали візуальної арт-терапії – зростання та зміни у творчому процесі Confirmation. [Електронний лист]: no-reply@zoom.us (відправлений 02.04.2021)

6. Мистецтво в дії. Лекція 4 Експресія тіла та елементи хореотерапії в терапевтичному процесі Confirmation. [Електронний лист]: no-reply@zoom.us (відправлений 16.04.2021)

7. Troye Zillia. fmГаличина: веб-сайт. URL: <https://www.galychyna.fm/troye-zillia/>

8. Театр мимики и жеста «Райдуга» Культурного центра УТОГ : веб-сайт. URL: <https://theatre.love/ru/theatres/teatr-m-m-ki-ta-zhestu-rayduga/>

9. У мистецькому арсеналі стартує спільний проект – «ОСОБЛИВИ». Мистецький арсенал: веб-сайт. URL: <https://artarsenal.in.ua/povidomlennya/u-mystetskomu-arsenali-startuye-spilnyj-proekt-osoblyvi/>

10. Мистецтво в дії. Лекція 5 Театр, що йде за людиною – про суть акторської майстерності в терапевтичному театрі Подтверждение. [Електронний лист]: no-reply@zoom.us (відправлений 10.05.2021)

11. Мистецтво в дії. Лекція 6. Чому театр? На непротоптаній стежині. Театр як форма терапевтичної роботи з людьми з обмеженими можливостями (можливості та проблеми) Confirmation. [Електронний лист]: no-reply@zoom.us (відправлений 19.05.2021)



УДК 378.1

N. V. Iukhno

yukhno.natalya@i.ua

Kharkiv national medical university, Kharkiv, Ukraine

PECULIARITIES OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF MEDICAL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

Today, the professional training of a medical specialist who is able to solve problems at a high professional level in both Ukrainian and foreign environments is